

1 Timoti

Nəkwəkwə yame Pol rimirai məkupən kimi Timoti

Nəgkiarien kupən ye nəkwəkwə e Fas Timoti

?Pa rimirai nəkwəkwə e? Aposol Pol rimirai nəkwəkwə e.

?Rimirai ramvən kimi pa? Rimirai ramvən kimi Timoti. Timoti in tamaruə kirik yame rimnarha apa taon a Listra. Nisini in kwənərəus kirik kape Isrel, kini rimni in yemə Gris kirik. Timoti, in fren kirik kape Pol, kini nipig mifam kiravən apa ikin minə mirəni-ərhav nəvsaoyen huvə kape Yesu Kristo. Pol rorkeikei pik Timoti, ror məkneikin in rokrən kin mə tini atuaturuk.

?Narəyen rimnhawor pən iran mine ye nipig rimirai? Pol rimnərig mə nəmhajoun eikuə tiksın ye niməhuak apa Efesas, məkneikin rher-pən kin Timoti mə tukrivən mhajoun atuaturuk mə narmamə minə a kaseikuə. Timoti rimauə rəmhen kin pasta kape niməhuak apa Efesas, nar apnapig mə in tamaruə əmə. Nhajoun-eikuəyen minə a kashajoun mə narmamə tuksəpəh nəviginien tiksın, mə tukasən əmə nəviginien yame ratuaturuk mə tuksən, kini mhapəh nisorien mared.

?Rimirai nəkwəkwə e tuk naha? Pol rimirai nəkwəkwə e mini-ərhav nətərigien tiksın kafan kimi Timoti mivəhsi-haktə kafan nərigien, kini mimə tukrasitu ye niməhuak apa Efesas. Pol raməgkiar ye norien huvə minə kape nəhuakien, mine narha-huvəyen nəməhuak minə. Kini mini-ərhav norien huvə yamə mine nəmehua minə kape niməhuak mine nəməhuak minə tuksəri-pən. Kini nəgkiarien infamien yame Pol rimini kimi Timoti ramni mimə Timoti tukraməkeikei muə yemə huvə kirik kape norien wok kape Yesu Kristo. Kini kafan norien tukraməkeikei matuaturuk huvə.

Pol rimə nəkwəkwə e ramvən kimi Timoti

1 ¹Timoti, yo Pol. Kughen yame rimivəh miragh ətawə, mine Yesu Kristo yame kitawə kasəruhu-pən nərigien kapətawə iran, iriu kimiravəhsi-pə nehuəyen kimi yo mə yo aposol kirik kape Yesu Kristo.

²Yakamrai nəkwəkwə e kimik, Timoti.

Timoti, ik pikwarien əgkəp kafak meinai nhatətəyen kapərau rəm nəmhen. Pəh Kughen, Rimtawə, mine Yesu Kristo Yermaru kapətawə, iriu tukravəhsi-pre nihuvəyen, mine norkeikeiyen mine nəmərinyen kimik.^a

**Pol rimə Timoti tukramətapig kin narmamə yamə
mine kamhaukrekin nəgkiarien kape Kughen**

³Timoti, kwasig ikin yimitərhav Efesas, mivən apa Masedonia, mamarkut tuk ik mə takarə rəpomh kəskəh eikin e. Kini yakamuh rikim mə takamarə pi pom pəh takamni-əhu narmamə mə tukhapəh nishajoun-min-ien nəgkiarien eikuə minə. ⁴Nipig m-fam, iriə kisarkut pik tuk nhaniyen kwanage minə, mine nivusien ris kin nəgkiarien kupən kape kaha minə. Mərig takətapig kin əriə, meinai nəgkiarien minə a kamhavi-pə əmə timət; mhapəh nisasituyen ye narmamə mə tuksor wok kape Kughen, in e mə narmamə tukshatətə iran.^b ⁵Yakmə takətapig kin nəmhajoun eikuə minə mə narmamə tukharkun huvə nəkirien norien minə, misarkut tuk norien yame rhuvə, mishatətə ye Kughen. Kwənkwai norien minə e, in e norkeikeiyen. ⁶Mərig iriə tiksın kimisəpəh norien atuatur e, kini mhavən əmə tuk nəgkiarien ətəwao. ⁷Mhamə tukhauə nəmhajoun minə kape loa kape Kughen, mərig kiseinein niprai loa e yame kamhani-ərhav. Kiseinein pawk niprai loa, mhavəhsi-haktə atuk əriə, mishajoun.

⁸?Mərig, loa kape Kughen rhuvə uə? Kitawə kharkun mə tukmə khajoun Loa rəri-pən nərigien kape Kughen, rhuvə əmə.^c ⁹Kini kharkun mə Kughen ripəh nərəhu-pən-ien Loa tuk narmamə atuatur minə; mərig tuk narmamə yamə mine kasakapir loa, mine tuk yamə mine kasəsik nəkwai namehuə, mine tuk yamə mine khapəh nishatətəyen ye Kughen masor nahasien, mine tuk yamə mine khapəh nisorien nəkwai Kughen, mine tuk yamə mine khapəh nisəhuakien, mine tuk yamə mine kashopni nisinriə mine rimriə minə, mine tuk yamə mine kashopni narmamə apnapig minə, ¹⁰mine tuk narman mine nipiraovin yamə mine kwəsarkurək ta, mərig kamhavən apnapig tuk əriə minə; mine tuk narman kamhakir əriə minə, mine tuk nipiraovin kamhakir əriə minə, mine tuk yamə mine kasəkrəh kin yermamə mharəhsi-pən ramor slef kape yarmə, mine tuk yamə mine kaseikuə, mine tuk yamə mine kaseikuə ye nipig kasəgkiar ye kot, mine tuk yamə mine kasor norien pisin pisin yame ramakapir nəgkiarien atuatur. ¹¹Nəgkiarien atuatur minə e, kamhasi-pən ye Nəgkiarien Huvə kape Kughen, yame In Rhuvə mikwai pən. Kini in mərəhu-pən Nəgkiarien Huvə a ye kwermik mə jakni-ərhav.

^a 1:2 Wok 16:1-3; Taet 1:4 ^b 1:4 1 Tim 4:7; Taet 1:14 ^c 1:8 Rom 7:12,16

Pol rikin ragien tuk nihuvəyen kape Kughen

¹² Yo yakamni vi vi Yesu Kristo, Yermaru kapətawə, yame rimivəhsi-pə nəsaninien kimi yo. Yakamni vi vi In meinai In rimməm mə yo yakamraptəəkin huvə wok kafan, ror pən rərəhu-pən yo aikin.^d ¹³ In apa kupən, yo yermamə kape nuhyen, yimnor ahas pən tuk nəməhuak minə. Yimnamni has pawk In, mərig nərigien kape Kughen rəpomh tuk yo, meinai nipig yimnamor narimnar minə a, yimipəh hanə niniyen nəfrakisien ye Yesu, meinein mə narimnar a yimnor kisahah.^e ¹⁴ Mərig nihuvəyen kape Yesu Yermaru rehuə rehuə pik tuk yo. Kini ramətəmrin rikik kin nhatətəyen mine norkeikeiyen yame ramsi-pən ye Yesu Kristo.

¹⁵ Tukasəkeikei mishatətə nipig m-fam ye nəgkiarien əfrakis e yame ramni mə, “Yesu Kristo rimaue ye tokrei tanə tuk nivəh-miragh-ien narmamə has minə.” Kini yo yemə has əgkəp rapita narmamə minə tiksın.^f ¹⁶ Yo yemə has rapita narmamə minə tiksın, ror pən Kughen rirpen yo mivəhsi-pə norkeikeiyen kimi yo, ramhajoun mə Kughen, kafan nərigien rəpomh əfrakis. Pəh narmamə tiksın kisəm kini khakwasig kin ye swatuk kirikianə əmə, mə tukshatətə ye Yesu kini mhavəh nimraghien rerin. ¹⁷!Səgnəgin Kughen! !Mhasiai In! Kughen In Yermaru. In ramarə kape rerin. Narmaruyen kafan, infamien rirkək. Kitawə khapəh nisəmien In, mərig In pisin əmə In Kughen. Kughen kirik min rirkək. Pəh khavəhsi-haktə In ye newk mine newk kape rerin. Amen.

¹⁸ Timoti, narik. Yakvəhsi-pre nəgkiarien e kimik rəmhen kin nəgkiarien yame profet minə kape niməhuak kimnhani-ta iram. Takaməri-pən nəgkiarien e, mə nakirkun naiyuyen əmə tuk nhatətəyen ye Kughen. ¹⁹ Raptəəkin nhatətəyen kafam, kini mor norien yame nakirkun mə in ratuatuk ye nimri Kughen. Mərig narmamə tiksın kwəsəpəh narimnar mine, kini masoriah fam kapəriə nhatətəyen, rəmhen kin yermamə kirik yamə ramrəh rao, mirəhpikin nimas rəməteih-əməteih mahas. ²⁰ Iriə mir kiraru e Haemeneus mine Aleksanda. Mərig yo yakwəəhu-pən ta əriu ye kwermi Setan mə tukhajoun əriu mə tukripəh nirani-hahyen Kughen.^g

Norien kape nəhuakien

2 ¹ Ror məkneikin mə nar kupən yame yakamarkut kimi əmiə mīmə takasəkeikei misəhuak kimi Kughen tuk narmamə, kini misaiyoh In pəh rasitu irəriə, mivəhsi-pən narimnar yamə mine kasəkwakwə kin. Masəkeikei mhani vi vi In tuk əriə m-fam: ² Tuk king minə mine nəməhuə minə, mə kitawə m-fam tuksarə ye nəmərinuyen kini misarə mar, pəh kitawə tuksor nəkwai

^d 1:12 Wok 9:15; 1 Kor 15:9-10; Gal 1:15-16 ^e 1:13 Wok 8:3; 9:1-5 ^f 1:15 Luk 19:10

^g 1:20 1 Kor 5:5; 2 Tim 4:14-15

Kughen kini kapətawə nəriwəkien tukratuutuk. ³Norien kape nəhuakien minə a, in rhuə pik, matuutuk ye nimri Kughen e yame rimivəh-miragh ətawə.

⁴Kughen a In rorkeikei mə tukrivəh miragh narmamə m-fam, morkeikei mə narmamə tukhani nəfrakisien ye Nəgkiarien əfrakis kafan:

⁵Meinai Kughen kirikianə əmə.

Mine yermamə kirikianə əmə ramərer, In swatuk tuk nivəhyen narmamə mhavən kasor kirikianə iriə Kughen; yermamə e Yesu Kristo.

⁶Yesu e In e, ye nipig atuutuk, rimnoriah kafan nimraghien marpin nimraghien kin kape narmamə m-fam.

Kini in e ramhajoun mə Kughen rorkeikei mə tukrivəh miragh narmamə m-fam.^h

⁷Ror pən Kughen rimirpen yo mə yo aposol kirik, mə jakamni-ərhav Nəgkiarien Huvə kape Kughen mamhajoun nhatəyəyen əfrakis kin nəmə tanə pisin pisin minə. !Yakamni əfra, mipəh neikuəyen!ⁱ

⁸Yakorkeikei mə narman minə fam ikin minə, tuksəhuak kimi Kughen. Kini nipig kamhavəhsi-haktə kwermirə, yakorkeikei mə kapəriə norien tukratuutuk əmə. Niehmaa tukrirkək mine nətgohyen.

⁹Kini yakorkeikei min mə nipiraovin tuksarkaoh kin neipən yame ratuutuk əmə, mhapəh nhaviyen nimri narman, mhapəh nhavəhsi-pənien neipən yame ror nausitien. Kini mhapəh nisor-ausitien nikwəneriə. Mhapəh nhavəhsi-pənien narimnar minə tuk niviyen nərigien kape narman. Yakamni narimnar minə rəmhen kin neipən yamə mine nimrin rhaktə, uə nar kirik kamor kin nar kirik nimrin rhaktə, rəmhen kin gol uə perel.^j ¹⁰Mərig mə tuksarkaoh kin norien huvə minə. Norien a ratuutuk tuk nipiraovin yamə mine kamhani mə iriə nipianəhuak minə.^k

¹¹Kini nipig khajoun, nipiraovin tukhapim, misətərig kin, rikiriə m-fam reiwaiyu. ¹²Yakamni-əhu nipiraovin tuk nhajounien, mə tukhapəh nisehuəyen ye narman.^l Tukhapim əmə. ¹³Meinai in apa kupən, Kughen rimnor Adam məkupən, kwasig ikin, ror Iv.^m ¹⁴Kini pəh nien mə Adam e Setan rimukrao iran apa kupən; mərig Iv a in a Setan rimukrao iran, ruə mor təvhagə has.ⁿ ¹⁵Mərig pəh nipiraovin tuksor atuutuk wok kapəriə: In e neiməkien kin kwajikovə, mine nirapətərək-in-tim-tim-ien nhatəyəyen, mine norkeikeiyen, mine norien nar yame ratuutuk. Iriə yamə mine kasor məknakin, Kughen tukrivəh miragh əriə.

Norien atuutuk kape namehuə minə kape niməhuak

3 ¹Nəgkiarien kirik ramni mə, “Tukmə yermamə kirik rimə tukrivəh elda, rimnorkeikei nar huvə en.” Kini nəgkiarien e raməfrakis.

^h 2:6 Rom 3:29-30; Gal 1:4 ⁱ 2:7 Wok 9:15; Gal 2:7-8; 2 Tim 1:11 ^j 2:9 1 Pita 3:3-5

^k 2:10 1 Tim 5:10 ^l 2:12 1 Kor 14:34 ^m 2:13 Jen 2:7,21-22; 1 Kor 11:8-9

ⁿ 2:14 2 Kor 11:3; Gal 3:1-6

²Mərig elda, to kipəh nəm-pənien nar has kirik iran. In, kafan piraovin kirikianə əmə. In yermamə kirik yame ramarha huvə tuk nımraghien kafan nıpig m-fam. Mamor narımnar ye nirkunien. Kamsiai in. Ramarha huvə tuk narmamə yamə mine kamhauə iman ikin. Mamhajoun huvə. ³In, pəh nien mə yermamə kape nıpısien kin nınimien mine nəmhookien, mərig in yermamə kape nərhuyen əmə nəmərınuyen. Mıpəh norkeikei-pik-ien mane. ⁴In ramarha huvə tuk kafan minə, mırkun norien mə kafan kwajikovə minə tuksor nəkwən mhasiai in. ⁵?Mərig, tukmə reinein narha-huvəyen tuk kafan minə, mərig in tukrirkun narha-huvəyen tuk nıməhuak kape Kughen uə? Nıkam. ⁶Kini yermamə yame rımauə pə-pə əmə Kristin, to rıpəh nıvəhyen elda; tamə, ramausit pik, Kughen tukror narpınien kimin rəmhen kin yame rımnor ta ye Setan. ⁷Kini elda, in yermamə kirik yame narmamə yamə mine kasarə iruə ye nəhuakien, kamhani huvə in. Tukmə rıpəh norien məkna, mırəhpikin kwənməkuru kape Setan, kini nhagin tukrahas.^p

⁸Ye norien kirikianə əmə, nımraghien kape dikon minə tukraməkeikei matuatuk, pəh narmamə tukhasiai əriə. Nəgkiarien kapəriə tukrıpəh norien kırıru. Kini tukhapəh nısapısien kin nınimien. Mhapəh nıseptıgien kin nautə, mhapəh nısarpəkaoyen tuk nıvəhyen mane. ⁹Iriə narmamə yamə mine kharkun mə norien has kirik rirkək irəriə; kini mharaptərəkın tımtım nəgkiarien əfrakis minə kape Kughen yamə mine kıtawə kamhani nəfrakisien irəriə. ¹⁰Tukaməkeikei kəkir huvə nımraghien kape dikon minə kəkupən, kini tukmə kipəh nəm-pən-ien nar has kirik irəriə, kini en, kivəh-si haktə əriə.

¹¹Ye norien kirikianə əmə, nımraghien kape piraovin kape dikon minə^q tukraməkeikei matuatuk. Tukhapəh nhaniyen nıkar jir. Iriə nıpiraovin yamə mine kasarha huvə tuk nımraghien kapəriə nıpig m-fam. Masor narımnar ye nirkunien. Iriə nıpiraovin yamə mine narmamə kamhani nəfrakisien irəriə nıpig m-fam.^r

¹²Dikon, kafan piraovin kirikianə əmə. In tukraməkeikei mamarha huvə tuk kafan kwajikovə minə mine kafan minə.

¹³Narmamə yamə mine kasor huvə wok e, nhagriə tukrıhuvə tukun; kini mishatətə ye Yesu Kristo misətgah.

¹⁴Timoti, yakamrai nəgkiarien minə e kim ik, mımə pəh nien mə tuktu, yakurə məm ik. ¹⁵Mərig tukmə yakpəh nurə-aihuua-yen, kini nəkwəkwə e in tukrini narımnar m-fam yame kıtawə, narmamə kape Kughen minə, tuksəri-pən. Kughen ramarə kape rerin, mivəhsi-pə nəgkiarien əfrakis kimi ətawə e kafan narmamə minə. Nıməhuak rəmhen kin səpag ye nımə yame ramraptərəkın nəgkiarien kafan. ¹⁶Nəfrakisien,

^o 3:2-6 Taet 1:6-9 ^p 3:7 2 Kor 8:21 ^q 3:11 Tukmə ror Pol raməgkiar ye “dikones,” piraovin yame ramehua ye nıməhuak. ^r 3:11 Taet 2:3

nuknei nhatətəyen kapətawə, in nar ehuə kirik. Taktəkun ai, Kughen rimnor əpu nhatətəyen kapətawə kimi ətawə, mimə:

Kughen rimauə yermamə; kimnəm In,

Nanmin Rhakə rimnhajoun huvə mə In ratuatuk.

Agelo minə kimisəm In.

Narmamə ye tanımtanə kimnhani-ərhav In kimi narmamə ikin pisin pisin minə.

Narmamə ye tanımtanə kishatətə iran.

Nikhakien rarkurao iran, Kughen rimiwəh In mhaktə ye neai.^s

Nəmhajoun eikuə minə

4 ¹Nanmin Rhakə ramni-ərhav huvə mə ye Nipig Kwasig, narmamə tiksın tuksəpəh nəfrakisien kape Kughen, mamhakwasig əmə kin nanmin has yamə mine kaseikuə irə jir, mine nəgkiarien kape yarmhə minə. ²Nəgkiarien minə e khasi-pən ye nəmarpəkao yamə mine kaseikuə iriə jir. Nərigien kapəriə riko iko əgkəp; kini kaseinein nəkiriən mə nəgkiarien əfrakis hiə, kini nəgkiarien eikuə hiə. ³Kamhani-əhu narmamə mə tukhapəh nisarkurəkien, kini mhani-əhu əriə mə tukhapəh nisəniən nəviginien minə tiksın. Mərig Kughen rimnor nəviginien minə m-fam mə tukamən. Kini kitawə e kasəhuak kharkun nəfrakisien, kharkun nisəniən. Kasəhuak, kini mhani-vi vi Kughen tukun, kini misən.^t ⁴Meinai narimnar yame Kughen rimnor, rhuvə əmə. Tukmə khani-vi vi Kughen tukun, to khapəh nhani-əhu-yen. ⁵Meinai Nəgkiarien kape Kughen ramni mə iriə khahuvə, kini kitawə kasəhuak tukun. Kini taktəkun ai, nəviginien minə e khahuvə.

Norien kape yor atuatur kape Yesu

⁶Narimnar yamə mine yakamhajoun ik kin, takamhajoun narmamə kin, ai, ik takuə ik yor atuatur kape Yesu Kristo. Kini ramhajoun mə ik yermamə kirik yame nakən nəgkiarien əfrakis minə kape nhatətəyen mine nəgkiarien atuatur mamragh iran, kini nimraghien kafam rəri-pən fam nəgkiarien minə a. ⁷Takpəh nətərigien kin kwanage eikuə minə. Nərigien kape Kughen rirkək irəriə. Mipəh nətərigien kin nəvsaoyen apnapig yamə mine nipran rirkək. Mərig, takwhai atuk kafam nimraghien mə takamor nəkwai Kughen.^u ⁸Meinai niwhaiyen ik tuk nəukiriən, rhuvə əmə tuk nipram. Mərig norien nəkwai Kughen, rhuvə mə tukrasitu ye narimnar fam ye nimraghien kape tokrei tanə, mine kape nimraghien rerin.

⁹Tukasəkeikei mishatətə nipig m-fam ye nəgkiarien əfrakis e yame ramni mə, ¹⁰“Kwəsərəhu-pən nərigien kapətawə ye Kughen Miragh, yame

^s 3:16 Mak 16:19; Kol 1:23; 1 Jon 2:18 ^t 4:3 Jen 9:3; Rom 14:6; 1 Kor 10:30-31

^u 4:7 1 Tim 1:4

ravəh miragh narmamə m-fam.” Mərig In ravəh miragh əfrakis narmamə yamə mine kishatətə iran. Ror məknekin mə kitawə kasarkut pik tuk niwhai-atuk-ien kapətawə nimraghien.^v

¹¹Narimnar yame yakamrai kimik, takaməkeikei mhajoun narmamə kin, mimə tukasəkeikei misəri-pən. ¹²Ik tamaruə əmə kirik, mərig rahas mə narmamə tuksəm əhu ik tukun. Mərig takəgkiar huvə kimi narmamə, mamor əmə norien atuatur, mamorkeikei narmamə, mamhatətə ye Kughen, pəh nəməhuak minə tuksəm nimraghien kafam mə rhuvə, khakwasig kin ik.^w ¹³Rikim tukriskai mə takaməkeikei maməvheikin Nəkwəkwə kape Kughen ye nimri nəməhuak minə, maməvhag kimi əriə, mamni-ərhav Nəgkiarien kape Kughen, mamvən meriaji jakurə məm ik. ¹⁴Timoti, nipig elda minə kimnharəhu-pən kwermiriə ye kapəm kapə, kini mhani-ərhav nəgkiarien kirik kape Kughen ye nikarin kafam, Kughen rimivəhsi-pre nirkunien kimik mə takor wok kafan. Takpəh nəpəhyen mə tukraməmir apnapig.^x

¹⁵Takor wok a yerkim m-fam, mə narmamə tukharkun nisəmien mə kafam nimraghien mine kafam wok ramaiyu huvə. ¹⁶Takamarha huvə tuk nimraghien kafam, mine nəgkiarien yame ik nakamhajoun narmamə kin. Mamarkut skai mə takor narimnar minə e, meinai tukmə nakor, kini takvəh miragh əmiə narmamə yamə mine kasətərig kin ik.

Nisiaiyen nəməhuak minə

5 ¹Takpəh nəgkiar-skaiyen kimi nəhuaru minə; mərig takəgkiar huvə əmə kimi əriə rəmhen kin yame nakaməgkiar kimi rimim atuatur. Maməgkiar kimi nitamaruə minə rəmhen kin yame nakaməgkiar kimi piam minə atuatur. ²Maməgkiar kimi nipiahuaru minə rəmhen kin yame nakaməgkiar kimi nisinim atuatur. Kafam nəgkiarien mine norien minə kimi nipiraovin minə tiksın tukraməkeikei matuatur əgkəp, rəmhen kin yame nakamor-pən kimi nowinim.

Nasituyen ye nipiraovin yamə mine kamhə tan kin əriə

³Nipiraovin yamə mine kamhə tan kin əriə, tukmə kapəriə nasituyen rirkək, tukamarha huvə tuk əriə. ⁴Mərig piraovin yame kamhə tan kin, tukmə kafan aikin tini uə mikipni, iriə tukasəkeikei mharkun mə wok e kape nəməhuak minə, in e tuksəkupən misarha huvə tuk kapəriə minə. Kughen, rikin ragien mə tuksor tai nasituyen minə kimi nisinriə minə mine rimriə minə mine ripriə minə. ⁵Mərig nipiraovin yamə mine kamhə tan kin əriə, tukmə kapəriə minə kharkək, iriə kasətigə əmə ye Kughen. Yeran mine yenpig, masəhuak kimi Kughen mə In tukrasitu irəriə. ⁶Mərig piraovin yame kamhə tan kin, tukmə ramragh əmə tuk nərig-

^v 4:10 1 Tim 2:3-4 ^w 4:12 Taet 2:15 ^x 4:14 2 Tim 1:6

huvəyen ye nipran, Kughen rivəhsi-pən ta narpinien kimin. ⁷Takni-ərhav nəgkiarien minə e kimi narmamə, mə tukpəh nəm-pən-ien nar has kirik irəriə. ⁸Nəməhuak minə tukasəkeikei misarha huvə tuk kapəriə minə, kini misəkupən misarha huvə tuk kapəriə atuatur minə. Mərig tukmə kisəpəh, ramhajoun mə kwənhaukrekin-pən nīmetairiə kimi nhatətəyen kapətawə. Iriə misahas rapita nəmə khapəh nisəhuakien.

⁹Tukmə nakrai-pən nhag piraovin yame kamhə tan kin ye nəkwəkwə kape nasituyen, mə nīməhuak tukrasitu iran, kafan newk tukraməkeikei mapita 60. Kini kafan yerman kirikianə əmə apa kupən. ¹⁰In piahwaru kirik yame kamsiai in tuk kafan norien huvə, mine nasituyen yamə mine in ramor, rəmhen kin yame in ramarha huvə tuk kafan kwajikovə minə; kini nīpig yepsipis minə khauə iman ikin, in ramor huvə əriə; kini mivəhsi-əhu atuk in masitu ye nəməhuak minə^y; kini masitu ye yavən has minə; kini kafan nərigien riskai mə tukror wok yamə mine khahuvə.

¹¹Mərig takpəh nīrai-pən-ien nhag nīpiraovin kamhə tan kin yamə mine khapəh nisəpihuaru-yen ye nəkwəkwə a. Tamə, kapəriə nərigien ramskai tuk narman rapita nərigien kapəriə tuk Yesu Kristo. Kini mhamə tuksarkurək min. ¹²Masəkapir promes en yame kimnhani-ta, kini Kughen tukrivəhsi-pən narpinien kimi əriə.^z ¹³Kini takpəh nīrai-pən-ien nhagriə meinai, nīpig kirik, kisarpah, mhavən, misarkurao yerkwənu minə, mamhani əmə nəgkiarien has. Mamhani nikar jir, mamhani narimnar yame kapəriə nar kirik rirkək iran.^a

¹⁴Mərig yakmə rhuvə mə nīpiraovin kamhə tan kin yamə mine khapəh nisəpihuaru-yen tuksarkurək min. Mhapik kwajikovə minə. Misarha huvə tuk kapəriə minə. Kasor məknekin, mhapəh nhavəhsi-pənien kwənmhan kimi tikmir minə tuk nhani-hasien ətawə.^b ¹⁵Mərig nīpiraovin tiksin yamə mine kinamhə tan kin əriə kwəsəpəh-ta Yesu Kristo mhakwasig əmə kin Setan.

¹⁶Nīpianəhuak minə tukasəkeikei misarha huvə kaha kapəriə yamə mine kamhə tan kin əriə, mhapəh nisəpəhu-pənien əriə mə nīməhuak tukrarha tuk əriə. Mərig tukmə piraovin yame kamhə tan kin, tukmə kafan nasituyen rirkək, nīməhuak tukrarha huvə tukun.

Nisiaiyen elda minə

¹⁷Nərokien mine nisaiyen yame kiwəhsi-pən kimi elda yamə mine kasarha huvə tuk wok kape nīməhuak, tukreihuə. Kini tukreihuə pik

^y 5:10 Nəgkiarien Gris ramni mə, “Kini raməkwi-ta nəmkimik ye nihi nəməhuak minə.” Ye norien e ramhajoun mə in piraovin kirik yame rawəhsi-əhu atuk in; kini rikin ragien tuk nasituyen ye narmamə. ^z 5:12 Nīpig kirai-pən nhag piraovin kamhə tan kin ye nəkwəkwə e, in ramor promes kirik kimi Kughen mə tukripəh min narkurəkien. ^a 5:13 2 Tes 3:11

^b 5:14 1 Kor 7:9

tuk yamə mine kashajoun mamhani-ərhav Nəgkiarien kape Kughen.

¹⁸Nərok kapəriə tukreihuə rəri-pən Nəkwəkwə kape Kughen yame ramni mə, “Nipig hos kirik ramor wok kirik kafam, kini tukmə rorkeikei mə tukrəvigin, takpəh nini-əhuyen.”^e (Dut 25:4) Kini ramni min mə, “Nipig yermamə kirik ramor wok, tukaməkeikei kərok in iran.”^d

¹⁹Tukmə yermamə kirikianə əmə ramni mə elda kirik rimnor nar kirik rapəh nəmhenien, takpəh nətərigien kin. Mərig tukmə yermamə kiraru uə kisisər kirhini, takətərig kin.^{e f} ²⁰Kini tukmə elda kirik ramor nar has kirik mamripin, kini takəgkiar skai kimin ye nimri nəməhuak minə, mə narmamə tuksəm, khagin kin norien nar has minə.^g ²¹Timoti, ye nimri Kughen, mine Yesu, mine agelo yamə mine Kughen rimirpen-ta əriə, yakamor kwirig kimik mə takaməkeikei məri-pən nəgkiarien minə e. Takpəh norien ror pisin pən kimi yermamə kirik, marə, mor pisin-pən min kimi yermamə kirik. Mərig takamor rəmhen-əmhen əmə kimi narmamə m-fam.

²²Takpəh nhai-miren-ien tuk nərəhu-pənien kwermim ye kapən kapə narmamə tuk nivəhsi-haktəyen əriə kamhavəh elda.

Mərig takaməmir isok tuk narmamə yamə mine kasor təvhagə hah, tamə, nakmir min. Mərig or əmə nimraghien kafam ratuatuk ye nipig m-fam.

²³Mərig in ai nipig tiksın tipim raməmhə, rapəh nəmhenien mə takamnım əmə nu. Mərig rhuvə mə takamnım kəskəh waen pəh raməsik-əhu nəmhəyen.

²⁴Narmamə tiksın, kitawə kharkun mə iriə kasor təvhagə hah, kini mharkun mə Kughen tukror narpinien kimi əriə. Mərig tiksın, kapəriə təvhagə hah ramerkwaig ai taktəkun, mərig tuk nipig kirik, tukpisəm kharkun. ²⁵Rəmhen kin norien huvə minə. Tiksin, kitawə kasəm mharkun. Mərig tiksın aikin yame kaserkwaig ai taktəkun, mərig tuk nipig kirik, tukpisəm əriə.

Nəgkiarien ramvən kimi slef minə

6 ¹Nəməhuak yamə mine iriə slef minə tukasəkeikei mhasiai namehuə kapəriə, tamə narmamə khani hah nhajounien kapətawə mine nhag Kughen.^h ²Nəfra. Slef minə, mine masta kapəriə yamə mine kasəhuak, kwənhauə piauriə minə. Mərig slef minə tukasəkeikei mhasiai masta kapəriə minə. Mərig tukasəkeikei

^e 5:18 Dut 25:4 ramni mə tukmə nar miragh kirik kamni kimə ox ramor wok kirik kafam, takpəh niniəhuyen in mə tukripəh nəviginien. ^d 5:18 Nəgkiarien e raməmir ye Luk 10:7. ^e 5:19 Əmru Dutronome 19:15, Matiu 18:16 mine 2 Kor 13:1. ^f 5:19 2 Kor 13:1 ^g 5:20 Efes 5:11 ^h 6:1 Efes 6:5

misor wok yerikiria m-fam, meinai nāmā minā a iriā kasor wok atuā kin kapēriā, iriā nāmāhuak minā; kasorkeikei ariā minā.ⁱ

Nægkiarien eikuā minā, mine narimnar huvā minā

Takamhājoun narimnar minā e mor kwirig kin kimi narmamā. ³Mārig narmamā tiksīn kishājoun nægkiarien pisin kirik, mamhani neikuāyen ye nægkiarien atuātuk kape Yesu Kristo Yermaru kapētawā mine norien yame Kughen rorkeikei.^j ⁴Narmamā yamā mine kasægkiar mākna kasausit, misētawao pik. Maseno-eno tuk nhavānien misægkiar pik tuk nægkiarien yamā mine kasēvi niemhaa, mine nægkiarien yamā mine narmamā kasotgoh kimi ariā minā tukun. Kasor narmamā kasor jalus, miseikus kwhen kapēriā, mamhani hah nhagriā minā, misārig has ariā minā. ⁵Kini nīpig m-fam, iriā kasor timāt. In e norien kape narmamā yamā mine kapēriā nārigien rahas, iriā kwāserwei ye nægkiarien āfrakis. Iriā kamhani mā norien nākwai Kughen in swatuk kirik tuk niwāhyen mane mine nautā.^k

⁶Nāfra. Norien nākwai Kughen in rhuvā pik. Tuksagien āmā, nar apnapig kapētawā nautā rikāskāh uā rehuā,^l ⁷meinai nīpig kitawā kimisarha-pā ye tokrei tanā e, kini kimnhapāh nhawāhyen nar kirik mhauā. Kini nīpig tukhamhā iran, tukhapāh nhavāh-min-ien nar kirik mharerig.^m ⁸Mārig tukmā nāvigīnien netawā mine neipān kapētawā rāmhen, kitawā kisagien. ⁹Narmamā yamā mine kasorkeikei pik mā kapēriā nautā tukreihuā, rimar āmā tuk ariā mā tukhamir. Rāmhen kin kwānmākuru yame rhotārākin ariā ye nākwai nimir kape nahasien. Ye nātāwaoyen kapēriā, kisorkeikei narimnar yame rahas tuk ariā. Kisorkeikei nar has ehua minā, nahasien rakātānim kin ariā tuksāmnim. ¹⁰Meinai norkeikei-pik-ien mane, in nuknei nar has minā. Kini narmamā tiksīn, kisorkeikei pik nautā, mamhavān isok tuk nhatātāyen kapētawā, kini masor narimnar minā tiksīn yame ramoriah rikiriā, kini misārig rahas kin.ⁿ

Arer timtim

¹¹Mārig, Timoti, ik yermamā kape Kughen, takap tuk nar has minā a. Mamarkut tuk natuatukien, mine norien nākwai Kughen. Nhatātāyen kafam tukriskai. Takamorkeikei narmamā, mamārer tim tim nīpig m-fam. Muā ik yermamā kape nāmārinuyen kirik.^o ¹²Narmamā kamharpāhu ariā minā tuk nar has minā. Mārig ik, takamaiyu āmā tuk nhatātāyen ye Kughen, mivāh nīmraghien rerin iran. Kughen rimnokrān kin ik mā takvāh nīmraghien rerin nīpig nīmīni-ārhav nhatātāyen kafam

ⁱ 6:2 Flm 16 ^j 6:3 Gal 1:6-9 ^k 6:5 2 Tim 3:8; 4:4; Taet 1:14 ^l 6:6 Fil 4:11-12; 1 Tim 4:8; Hib 13:5 ^m 6:7 Job 1:21 ⁿ 6:10 Efes 5:5 ^o 6:11 2 Tim 2:22

ye nīmri narmamə.^p ¹³ Ye nīmri Kughen, yame ravəhsi-pə nīmraghien kimi narimnar m-fam, mine ye nīmri Yesu Kristo yame rimini-ərhav nəgkiarien əfrakis ye nīmri Ponjes Paelat, yakamni skai kimik məkneikin mə.^q ¹⁴ Takamər nəkwai nəgkiarien minə e, mīpəh nīpəhyen kirik, mivən meriaji nīpig Yesu Kristo Yermaru kapətawə tukruə iran. Pəh kīpəh nəm-pənien nar has kirik iram.

¹⁵ Yesu tukrirerig-pə min ye nīpig yame Kughen rimirpen.

Kughen pisin əmə In ramarmaru ye narmamə m-fam. Kamni vi vi In. In pisin əmə in king kape king minə fam. In Yermaru kape yermaru minə fam.^r

¹⁶ In ramarə kape rerin. Mamarə ikin rhakak ikin; keinein nivən-pakə-yen tukun.

Kīpəh nəmien In. Keinein nəmien In.

Pəh khawəh-sihaktə nhagin. Pəh In tukrarmaru ye nīpig m-fam. Amen.

Nəgkiarien ramvən kimi nəməhuak yamə mine kapəriə nautə rehuə

¹⁷ Timoti, əgkiar skai kimi nəməhuak yamə mine kapəriə nautə rehuə ye tokrei ptaṇə, mimə tukhapəh nisausit-pik-ien tukun. Mhapəh nisərhū-pən-ien nərigien kapəriə ye nautə, meinai nīpig kirik nautə ramrirkək. Mərig pəh kisərhū-pən əmə nərigien kapəriə ye Kughen, meinai In ravəhsi-pə narimnar kimi ətawə, mə rikitaṇə tukragien.^s ¹⁸ Nautə kapəriə rehuə, mərig takəgkiar skai kimi əriə mə nasituyen kapəriə, mine norien huvə minə kapəriə tukreihuə min. Kini mə tuksəwhai; mhapəh nisəptigien kin. ¹⁹ Ye norien a, rəmhen kin yame iriə kasəwhai kəji narimnar huvə minə rehuə. Rəmhen kin kasor apnəpənə huvə tuk nīmraghien yame tukripiuə. Kīpihavəh nīmraghien yame in nīmraghien əfrakis.^t

Nəgkiarien infamien

²⁰ Timoti, takamarha huvə tuk narimnar yame Kughen rimnərhū-pre ye kwermim. Ap kini marer isok tuk nəgkiarien yamə mine nīpran rirkək, mine yamə mine khapəh nhasaiyen Kughen, mine yamə mine kamhani neikuəyen ye Nəgkiarien kape Kughen. Nəgkiarien minə a khamə kamhawəh-sipə nīrkunien. Mərig, nīkam. Kaseikuə. ²¹ Mərig narmamə tīksin kamhakwasig kin nəgkiarien eikuə minə a, kini mamhavən isok tuk nhatətəyen kapətaṇə.

Pəh nihuvəyen kape Kughen tukramarə tuk əmiə.^u

^p 6:12 1 Kor 9:25-26; 2 Tim 4:7 ^q 6:13 Jon 18:36-37 ^r 6:15 Rev 17:14

^s 6:17 Luk 12:20-21 ^t 6:19 Mat 6:20 ^u 6:21 1 Tim 1:6; 2 Tim 2:18